

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΑΥΤΑΔΕΛΦΩΝ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Σε κάθε εποχή ο Θεός αναδεικνύει αγίους ανθρώπους οι οποίοι αν και ζουν στις ίδιες συνθήκες ζωής με όλους τους άλλους συνανθρώπους τους, οι ίδιοι «αγωνιζόμενοι τον καλόν αγώνα της πίστεως», φωτίζουν ως πνευματικοί φάροι τον κόσμο τον οποίο και διακονούν εν ονόματι του Κυρίου μας.

Σε μια εποχή δύσκολη για όλο το γένος μας (τέλος του 18^{ου} αρχές του 19^{ου} αι.) ο Θεός έδωσε την ευλογία Του στην πόλη μας να γεννηθούν, να ζήσουν, να ασκηθούν, να διδάξουν και να αγιάσουν δύο κατά σάρκα αδέλφια οι όσιοι Θεοχάρης και Απόστολος.

Η καταγωγή. Τα πρώτα χρόνια της ζωής τους

Οι Όσιοι αυτάδελφοι Θεοχάρης και Απόστολος ήταν παιδιά του ευσεβή ιερέα Γεωργίου Ντούϊα, εφημέριου του Ιερού Ναού της Αγίας Σοφίας Άρτας, και της ενάρετης πρεσβυτέρας Φωτεινής. Ο Θεός τους χάρισε τρεις γιους (ο τρίτος λεγόταν Κωνσταντίνος), τους οποίους ανάθρεψαν «έν παιδεία και νοουθεσία Κυρίου».

Φρόντισαν πρώτα απ'όλα να γίνουν άνθρωποι του Θεού και η πορεία της επίγειας ζωής τους να είναι και πορεία προς τον ουρανό και τον αγιασμό τους. Παράλληλα ενδιαφέρθηκαν να μορφώσουν τα παιδιά τους με την όποια καλύτερη παιδεία υπήρχε στην πόλη την εποχή εκείνη.

Ο μεγαλύτερος γιος τους ο Θεοχάρης (γεννήθηκε γύρω στα 1760) διέθετε μεγάλη έφεση για τα γράμματα. Διδάχθηκε την «θύραθεν σοφία» στην περίφημη τότε σχολή της Άρτας, τη σχολή Μανολάκη Καστοριώτη. Εκεί την εποχή εκείνη δίδασκε ο μεγάλος δάσκαλος και ιεροψάλτης, Δημήτριος Οικονομόπουλος Βενδραμής από το Μεσολόγι. Στη σχολή διδάσκονταν ο όσιος Θεοχάρης, αλλά ο ίδιος με την αγία του ζωή και τις θεόπνευστες παραινήσεις δίδασκε τους συμμαθητές του, πολλοί από τους οποίους παρακινήθηκαν και έγιναν ιερείς και μοναχοί. Από την ηλικία αυτή φανερώθηκε η δύναμη και η πειθώ του λόγου του Αγίου, αφού έβγαине φυσικά από μια καρδιά που τη φλόγιζε η αγάπη του Θεού.

Τον δε «άπλο και άκέραιον στην ψυχή» Απόστολο ανέλαβε ο ίδιος ο πατέρας του.

Τα δύο αδέρφια ο Θεοχάρης και ο Απόστολος είχαν ιδιαίτερη έφεση και αγάπη προς την εκκλησιαστική ζωή και με ιδιαίτερη ταπείνωση και επιμέλεια διακονούσαν τον ιερέα-πατέρα τους στα λειτουργικά του καθήκοντα. Παράλληλα όλη η οικογένεια ήταν ανεξάντλητη πηγή αγάπης και προσφοράς, υλικής και πνευματικής προς τους συνανθρώπους και τους ενορίτες τους.

Η χαρά των γονιών ήταν μεγάλη για την πρόοδο και την καλλιέργεια των παιδιών τους. Η καρδιά του ευλαβέστατου ιερέα σκιρτούσε από την επιθυμία και την προσδοκία να δει και να απολαύσει τους δυο γιους του λειτουργούς στο άγιο και υπερουράνιο θυσιαστήριο. Τέτοια άγια φιλοδοξία είχε ο ενάρετος ιερέας!...Πραγματικά με πολλή προσοχή έκανε την πρόσκληση στα δυο του παιδιά να γίνουν ιερείς ό,τι πιο ευλογημένο και άγιο μπορεί να υπάρξει επί της γης. Πλήρωσε μάλιστα και τα εμβατίκια (χρηματικά ποσά προς τον Αρχιερέα, για την χειροτονία και τοποθέτηση σε ιερέα σε συγκεκριμένο ναό) στην Μητρόπολη Άρτης για να χειροτονηθούν τα παιδιά του ιερείς στον ναό της Αγίας Σοφίας που και ο ίδιος ιερούργουσε.

Η απάντηση των σοφών νέων ήταν:«Μη βιάζεσαι πατέρα. Έχει ο Θεός». Έβλεπαν οι Άγιοι το ύψος και το μεγαλείο της Ιερωσύνης του Χριστού και δεν έσπευδαν, αλλά όπως και οι μεγάλοι πατέρες της Εκκλησίας μας απέφευγαν με δέος και ευλάβεια τη μεγάλη αυτή τιμή.

Ο ευλογημένος ιερέας ήθελε ο πρώτος γιος του ο Θεοχάρης να νυμφευθεί πρώτα και μετά να ιερωθεί. Ο Θεός όμως είχε άλλα αποφασίσει γί'αυτόν. Ο Θεοχάρης είχε ήδη πάρει την απόφαση να ακολουθήσει το αγγελικό πολίτευμα, δηλαδή το δρόμο της ασκήσεως και της μοναχικής πολιτείας και αντέλεγε με πολύ σεβασμό:«επιθυμώ όταν τελειοποιήσω τις σπουδές μου και έλθω στη νόμιμη ηλικία, εκείνο το οποίο η Θεία Πρόνοια με φωτίσει, εκείνο και θα πράξω».

Μαζί με τους γονείς καμάρωνε και ο Μητροπολίτης την πρόοδο των νέων αυτών και προσδοκούσε να λαμπρύνουν την τοπική Εκκλησία με την απόφασή τους να ιερωθούν.

Όταν τελείωσε τις σπουδές του ο Θεοχάρης, η οικογένεια του σεβαστού Ιερέα Γεωργίου Ντούϊα, κατά παραχώρηση Θεού, δοκιμάστηκε. Εκοιμήθησαν εν Κυρίω και οι δύο γονείς, ο ιερέας Γεώργιος και η πρεσβυτέρα Φωτεινή. Έφυγαν όμως ειρηνικοί απ'τον κόσμο αυτό γιατί όσο μπόρεσαν έκαναν το χρέος τους προς τον Θεό και τους συνανθρώπους τους αφήνοντας πίσω στα παιδιά τους μια σημαντική περιουσία και κληρονομιά.

Και η περιουσία αυτή, που μπόρεσαν και μετέδωσαν στα παιδιά τους, ήταν η αληθινή και γνήσια πίστη τους, η αγία ζωή τους και η κατά Θεόν πορεία πάνω στις αξίες της πίστεως και της πατρίδας.

Ο Θεοχάρης και ο Απόστολος, σαν μεγαλύτεροι αδελφοί, μετά τον θάνατο των γονέων τους φρόντισαν τον μικρότερο αδελφό τους Κωνσταντίνο. Όταν ανδρώθηκε φρόντισαν να νυμφευθεί. Από το γάμο αυτό με την Σωσσάνη απέκτησε δύο γιους, τον Γεώργιο και τον Θεοχάρη. Οι ίδιοι, αφού αποκατέστησαν τον αδελφό τους Κωνσταντίνο στο πατρικό τους σπίτι, αποσύρθηκαν σε ένα μικρό σπιτάκι κοντά στο ναό της Αγίας Σοφίας «απαρνηθέντες τα εγκόσμια».

Όμαιμοι και Ομόσκηνοι

Τα δύο αδέρφια απερίσπαστα πια από τα του κόσμου, ρίχνονται με θάρρος και γενναιότητα σε μεγάλους ασκητικούς αγώνες. Η αδιάλειπτη προσευχή, η μελέτη του λόγου του Θεού, η ολονύκτια στάση, η ψυχοτρόφος νηστεία, η σιωπή και η εγκράτεια, η μετάνοια και η ολόθερμη αγάπη προς τον Θεό ήταν η καθημερινή τους πράξη και ζωή.

Η τροφή τους ήταν λιτή αποτελούμενη από ψωμί και νερό που έπιναν μετά τη δύση του ηλίου. Μερικές φορές έτρωγαν και λίγα φρούτα. Ο πρώτος βιογράφος τους, αρχιμανδρίτης Κωνσταντίος ηγούμενος της Ιεράς Μονής Κάτω Παναγιάς, αναφέρει ότι το ψωμί το έβαζαν σε ένα πήλινο σκεύος με μικρό άνοιγμα (ίσια που να χωρεί το ένα χέρι) για να υπογραμμίσει το λιτόν της τροφής τους. Αλλά και όταν κάποιοι ευσεβείς και ελεήμονες χριστιανοί τους πήγαιναν φαγητά, αυτοί με ευχαρίστηση, ευγένεια και πολλές ευχές τα δέχονταν, όχι για να τα γευτούν οι ίδιοι -ούτε κατ'ελάχιστον- αλλά για να ελεήσουν πολλούς συνανθρώπους τους που βρίσκονταν σε ανέχεια και δύσκολη θέση. Μάλιστα για να τους πείσουν να τα πάρουν τους έλεγαν ότι αυτοί έφαγαν αρκετά και αυτά που τους προσφέρουν ήταν τα υπόλοιπα. Φυσικά όλους τους υποχρέωναν να μην αναφέρουν πουθενά την πράξη τους αυτή.

Ενώ δεν είχαν μοναχικό σχήμα και δεν είχαν καρεί μοναχοί έκαναν και τηρούσαν με ακρίβεια τον κανόνα του μεγαλόσχημου μοναχού. Κοινωνούσαν των αχράντων μυστηρίων μία φορά την εβδομάδα και ακολουθούσαν τη ζωή και το παράδειγμα των πατέρων και ασκητών της εποχής τους το πνεύμα των οποίων πέρασε σ'αυτούς και με τη διδασκαλία του αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Από το μικρό σπιτάκι τους δεν έβγαιναν παρά μόνο όταν είχαν απόλυτη ανάγκη και όταν η αγάπη προς τον πλησίον τους, υποχρέωνε σε διακονία και προσφορά. Έτσι ο Θεοχάρης δίδασκε τα πρώτα γράμματα στα Αρτηνόπουλα στο μικρό και χαριτωμένο

εκκλησιάκι της Παναγίας της Κασσοπίτρας (Κασσιόπης) μέχρι το 1818. Εκεί δεν τους μάθαινε μόνο ξερά γράμματα και δεν τους μετέδιδε μονάχα στείρες γνώσεις αλλά έπλαθε κυρίως την ψυχή τους ποτίζοντάς τα με το καθάριο νερό της πίστεως και του Ευαγγελίου και ανάβοντας μέσα τους την αγάπη προς την έρμη και δούλα πατρίδα. Δεν είναι τυχαίο ότι απ' αυτόν τον δάσκαλο βγαίνει σπουδαίος μαθητής, ο εθνεγέρτης και αρχηγός της Φιλικής Ετερείας, ο εκ Κομποτίου Νικόλαος Σκουφάς. Αλήθεια ποιος μπορεί να μετρήσει τους παλμούς της καρδιάς δασκάλου και μαθητή μέσα στη διαδικασία μετάγγισης ζωής; Ποιος μπορεί να σκιαγραφήσει, έστω και κατ' ολίγον, τι συνέβαινε στην ψυχή του νεαρού Σκουφά, ακούγοντας το φλογερό δάσκαλο;

Σημαντικό το έργο του οσίου Θεοχάρη και μεγάλη η πνευματική ωφέλεια του Αρτηνού λαού από τις θεόπνευστες επίσης ομιλίες του στο μονύδριο των Αγίων Αναργύρων.

Ο Όσιος Θεοχάρης προσέφερε αφιλοκερδώς και ακούραστα τις υπηρεσίες του στην Μητρόπολη Άρτης όταν Αρχιερατικός επίτροπος ήταν ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Θεοτοκίου Βενέδικτος «ο μεγαλοπρεπής και ελεήμων». Ο Βενέδικτος εκτιμώντας την μεγάλη αυτή και αγία προσωπικότητα τον κάλεσε να εργαστεί ως γραμματέας του. Ο Θεοχάρης παρά το φόρτο και τον κόπο της εργασίας αυτής ουδέποτε παραπονέθηκε και αρνήθηκε κάτι, παρά μόνο σε περιπτώσεις διαζυγίου, αφωρισμού και τιμωρίας ιερέα. Η αγία του ψυχή και η συνείδησή του δεν το άντεχε, γ' αυτό προσποιούνταν τον άρρωστο και κατέφευγε στο αγαπητό του κελλί όπου έβρισκε παρηγοριά στην προσευχή του Ιησού και στις πολυάριθμες μετάνοιες.

Ο Βενέδικτος μετά από πολλές παρακλήσεις του Αγίου, κατάλαβε ότι ο Θεοχάρης δεν ήταν γι' αυτή τη δουλειά και τον απάλλαξε από τα καθήκοντά του δίνοντας το χρόνο όλο για προσευχή και μελέτη του λόγου του Θεού και των αγίων Πατέρων.

Στην ασκητική αυτή πορεία, συνοδοιπόρος και συνασκητής ο άγιος Απόστολος αδελφός κατά σάρκα και πνεύμα του Οσίου Θεοχάρη.

Οι Αυτάδελφοι όσοι αγάπησαν πλήρως τώρα τον μονήρη βίο. Μόνο ο Απόστολος έβγαινε από το μικρό ασκηταριό που βρίσκονταν στην καρδιά της πόλης για να ψωνίσει τα αναγκαία και να καλλιεργήσει το μικρό αμπέλι τους.

Αναφέρεται επίσης ότι οι άγιοι είχαν δύο στάμνες (πήλινα δοχεία) για νερό. Κατά τη νύκτα πήγαιναν τη μία στάμνα στο πηγάδι που τη γέμιζαν οι γυναίκες την ημέρα. Το βράδυ πήγαινε ένας απ' αυτούς την έπαιρνε και άφηνε για γέμισμα την άλλη στάμνα. Κι' αυτό το έκαναν γιατί ήταν εραστές της ησυχίας και της προσευχής.

Με αυτή τους τη στάση και προσευχή συμπαραστάθηκαν δυναμικά στο λαό της πόλης κατά τη διάρκεια των μεγάλων και θανατηφόρων επιδημιών πανώλης (πανούκλας) που ενέσκηψαν στην Άρτα, η πρώτη στις 2 Μαΐου του 1816 και η δεύτερη το 1823.

Οι δύο αδελφοί δεν απομακρύνθηκαν από την πόλη αλλά νυχθημερόν κλεισμένοι στο ερημητήριό τους προσεύχονταν μέχρι που ο Θεός και διά πρεσβειών του Αγίου Βησσαρίωνος, του οποίου την κάρα έφεραν και λιτάνευσαν οι Άρτηνοί, απομάκρυναν το θανατικό και ο λαός ξαναγύρισε στα σπίτια τους. Με τη στάση τους αυτοί οι άγιοι αυτάδελφοι έδωσαν δύναμη και κουράγιο στους κατοίκους της πόλης οι οποίοι πλέον με πολύ σεβασμό τιμούσαν αυτούς.

Η κοιμψις του Οσίου Θεοχάρου

Οσίας και φιλόθεας ζωής και το τέλος οσιακό και ειρηνικό έρχεται. Ο Θεοχάρης προγνωρίζει την ώρα του θανάτου και παρακαλεί τον αυτάδελφό του και συναθλητή Απόστολο να ειδοποιήσει τον ιερέα να έλθει να τον κοινωνήσει την δωδεκάτη μεσημβρινή ώρα της Μεγάλης Παρασκευής. Ο ιερέας με θλίψη και σεβασμό έρχεται στο μικρό σπιτάκι όπου ο όσιος Θεοχάρης με ιδιαίτερη ευλάβεια κοινωνεί για τελευταία φορά τα Άχραντα Μυστήρια. Μετά δίνει τις τελευταίες οδηγίες και επιθυμίες στον «άπλουϊν και άκέραιον τή ψυχῇ Απόστολον».

Τον παρακαλεί πρώτα-πρώτα να συνεχίσει με τον ίδιο ζήλο την ίδια φιλόθεη και φιλόανθρωπη ασκητική ζωή. Επιθυμία του είναι στην κηδεία του να παραστεί ο Μητροπολίτης Άρτης, να ενταφιασθεί στον ναό των Αγίων Αναργύρων και ουδέποτε να γίνει ανακομιδή των λειψάνων του. Την οικεία του τέλος δωρίζει στον ιερό ναό της Αγίας Σοφίας όπου εφημέρευε ο πατέρας του και όπου εκεί ο ίδιος είχε τις πρώτες και σημαντικές πνευματικές εμπειρίες.

Η αγγελία του θανάτου του την Μεγάλη Παρασκευή του 1828 προκάλεσε οδύνη και θλίψη στον αρτηνό λαό που με σεβασμό και ευλάβεια έτρεξαν άπαντες στην εξόδιο ακολουθία του στην οποία χοροστάτησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Άρτης Νεόφυτος. Ο Νεόφυτος με λόγια απλά και συγκινητικά εκφώνησε επικήδειο λόγο, ανέφερε τις αρετές, την πίστη και την ασκητική ζωή του Θεοχάρους και προέτρεψε τους πιστούς να μιμηθούν την αγία του

ζωή. Ο ίδιος ευχήθηκε για τον εαυτό του να τύχει τέτοιας μεγάλης ευλογίας και να πεθάνει τέτοια μεγάλη μέρα. Πραγματικά την άλλη χρονιά, το 1829, την Μεγάλη Παρασκευή εξεδήμησε προς Κύριον και ο σεμνός αυτός Ιεράρχης.

Στην κηδεία του Οσίου συνέβησαν «εξαίσια και μεγάλα θαύματα». Οι τέσσερις λαμπάδες του νεκροκρέβατου κατά την νεκρική πομπή ενώ ήταν σβησμένες, άναψαν, και άρρητη ευωδία σκόρπισε το άγιο σκήνωμά του. Η ευωδία αυτή πλημμύρισε και το ναό των αγίων Αναργύρων αλλά και το μικρό σπιτάκι που ζούσε ο Άγιος. Άλλη μαρτυρία επίσης αναφέρει, ότι κατά την ώρα της εξοδίου ακολουθίας, άναψαν από μόνα τους τα κεριά του πολυελαίου των Αγίων Αναργύρων, θαύμα και πιστοποίηση από το Θεό της αγίας και φωτεινής ζωής του.

Ο Άγιος ενταφιάσθηκε στο κοιμητήριο των Αγίων Αναργύρων, στο χώρο μπροστά από την είσοδο της νότιας πλευράς του ναού.

Κατά το 1866 όταν ηγούμενος του μονυδρίου ιερομόναχος Κορνήλιος, ανακαίνισε το μονύδριο, βρήκε στο χώρο αυτό κάτω από μια πλάκα σκεπασμένη την «χαριτόβρυτον αὐτοῦ κάραν πνέουσαν ἄρρητον εὐωδίαν». Αφού την προσκύνησε ευλαβικά την κάλυψε όπως αρχικά ήταν, σεβόμενος την επιθυμία του Αγίου. Έτσι ο χώρος της ταφής του αγίου παραμένει μέχρι σήμερα απείρακτος.

Το τέλος του Αγίου Αποστόλου

Ο Απόστολος συνέχισε να ζει σύμφωνα με τις τελευταίες υποθήκες του μεγαλύτερου αδελφού του. Μοναχικά, ασκητικά, φιλάνθρωπα και εκκλησιαστικά. Καθημερινά φρόντιζε να συμπαρίσταται στους πάσχοντες συναθρώπους και η ελεημοσύνη προς όλους ήταν υποδειγματική. Κοντά του οι κατατρεγμένοι, τα ορφανά και οι φτωχοί έβρισκαν παρηγοριά και ελπίδα.

Δεκαεπτά χρόνια ζει μετά την κοίμηση του αγίου αυταδέλφου του Θεοχάρη, κοντά στον άλλο τους αδελφό Κωνσταντίνο την ίδια θεοφιλή ζωή.

Όταν και ο ίδιος προείδε το τέλος του παρακάλεσε τον αδελφό του να ταφεί χωρίς τιμές στο κοιμητήριο της Αγίας Σοφίας. Πραγματικά όταν παρέδωσε την ψυχή του στον Κύριο κατά το έτος 1845, το λείψανό του ενταφιάσθηκε στο κοιμητήριο της Αγίας Σοφίας στο χώρο πίσω από το ιερό Βήμα του ναού.

Τρεις μέρες μετά το θάνατο του Οσίου Αποστόλου ευσεβείς γυναίκες πήγαν στον τάφο –όπως είναι συνήθεια μέχρι σήμερα- να ρίξουν νερό και να τον καλλωπίσουν. Έκπληκτες βρέθηκαν μπροστά σ'ένα απρόσμενο θέαμα. Βρήκαν «ἐκφυὲν εἰς τὸ μέσον τοῦ τάφου πρωτοφανὲς θαυμάσιον ἄνθος ἐκπέμπον ἄρρητον εὐωδίαν», πράγμα που φανέρωνε εκ Θεού την αγιότητα του οσίου Αποστόλου.

Ἡ Τιμὴ των Ἀγίων

Ἡ μνήμη των οσίων αυταδέλφων παρέμεινε ανεξάληπτη στους κατοίκους της πόλεως της Ἄρτας οι οποίοι από την ημέρα του θανάτου τους, τους τιμούσαν ως Ἀγίους μνημονεύοντάς τους κατά την Τετάρτη της Διακαινησίμου Εβδομάδος (Πάσχα).

Με τις ενέργειες του αιμνήστου ιερέως Σταύρου Παπαχρήστου, Εφημερίου του ιερού ναού της Αγίας Σοφίας, καθιερώθηκε επίσημα η γιορτή τους.

Ἡ μνήμη τους σήμερα τελείται πάνδημα και μεγαλόπρεπα την Κυριακή των Μυροφόρων στον ιερό ναό της Αγίας Σοφίας.